

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ", ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ
ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ¹

55. Τὴν δε τυγχάνω γνώμην ἔχων περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ διαθέσεως. Οὐτε . . θρασύν, οὐτ' ἄτολμον καὶ καταπληγὰ προσήκειν εἶναι· τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν, τὸ δ' εἰς ἀνδραποδωδίαν περιίσταται. Ἐντεχνον δὲ τὸ τὴν μέδην ἐν ἅπασι τέμνειν ἐμμελέδωτα.

56. Μονωδία ἐν ἄπασιν ἐστὶ πλήσμιόν τι καὶ πρόσχυντες· ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν.

57. Δεῖ . . τὸν παῖδα . . μηδεὶς μὴδὲ τῶν ἄλλων τῶν καλουμένων ἐγκυκλίω παιδευμάτων μὴτ' ἀρήκοον, μὴτ' ἀθέατον εἶναι εἶναι ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ περιδουρῆς μαθεῖν, ὥσπερ ἐὶ γεύματος· (ἐν ἅπασιν γὰρ τὸ τέλειον ἀδύνατον) τὴν δὲ φιλοσοφίαν προέδμεναι . . ὥσπερ . . περιπλεῦσαι μὲν πολλὰς πόλεις καλόν, ἐνοικῆσαι δὲ τῇ κρατίστῃ χρήσιμον.

58. Οἱ φιλοσοφίας μὴ δυνάμενοι κατατυχεῖν, ἐν τοῖς ἄλλοις παιδεύμασι τοῖς οὐδενὸς ἀξίοις, ἐαυτοὺς κατασκελετεύουσι.

59. Δεῖ τῆς ἄλλης Παιδείας ὥσπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν.

60. Ἡ ποικιλία τερπνόν.

61. Περὶ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς εὐρον ἐπιστήμας οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἱατρικὴν καὶ γυμναστικὴν, ὧν ἡ μὲν τὴν υἰεῖαν, ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθησι.

62. Τῶν τῆς ψυχῆς ἀρρωστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἐστι.

63. Διὰ ταῦτην (τὴν φιλοσοφίαν) ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γνῶριον, τί τὸ καλόν, τί τὸ αἰσχρόν· τί τὸ δίκαιον, τί τὸ ἀδίκον· τί τὸ συλλήβδην αἰρετὸν ἢ φευκτόν· πῶς θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις, πῶς νόμοις, πῶς ἄλλοις, πῶς ἀρχοῖς, πῶς φίλοις, πῶς γυναιξί, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρηστέον ἐστὶ.

64. Δεῖ θεοὺς μὲν σέβεσθαι, γονεῖς δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πειθαρχεῖν, ἀρχοῖς ὑπεῖκεν, φίλους ἀγαπᾶν, πρὸς γυναικας σωφροεῖν, τέκνων στεργητικὸς εἶναι, θούλους μὴ περιυβρίζειν.. μὴτ' ἐν ἐμπραγίαις περιχαρεῖς, μὴτ' ἐν ταῖς συμφοραῖς περιλύπου ἐπάρχειν, μὴτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους εἶναι, μὴτ' ἐν ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς καὶ θηριώδεις.

65. Τὸ εὐγενῶς εὐτυχεῖν, ἀνδρὸς· τὸ ἀνεπιφθόνως, εὐηνίου ἀνθρώπου· τὸ τοῖς λογισμοῖς περιεῖναι τῶν ἡδονῶν, σοφῶν· τὸ δ' ὀργῆς κατακρατεῖν, ἀνδρὸς οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ.

66. Τελείους ἄνδρας ἡγοῦμαι τοὺς δυναμένους τὴν πολιτικὴν δόξαν μίξαι καὶ κεράσαι φιλοσοφίαν.

67. Τριῶν ὄντων βίω, ὧν ὁ μὲν ἐστὶ πρακτικός,

ὁ δὲ θεωρητικός, ὁ δ' ἀπολαυστικός· ὁ μὲν (ἀπολαυστικός) ἐκλυτός καὶ δοῦλος τῶν ἡδονῶν, ζωῆς καὶ μικροπρεπὲς ἐστίν· ὁ δὲ θεωρητικός τοῦ πρακτικοῦ διαμαρτῶν, ἀνωφελής· ὁ δὲ πρακτικός, ἀμοιρῆσας φιλοσοφίας, ἀμύνητος καὶ πλεγματός.

68. Πειρατέον εἰς δύναμιν καὶ τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀντιλαμβάνεσθαι κατὰ τὸ παρεῖκοι τῶν καιρῶν.

69. Ἀναγκαῖόν ἐστι τῆς τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων κτήσεως μὴ ὀλιγώρως ἔχειν.

70. Τὸν αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆς παιδείας ἡ χρῆσις τῶν βιβλίων ἐστὶ, καὶ ἀπὸ πηγῆς τὴν ἐπιστήμην τηρεῖν συμβέβηκεν.

71. Οὐκ ἄξιον τὴν τῶν σωμάτων ἀγωνίαν παρορᾶν, ἀλλὰ πέμποντας εἰς παιδοτρίβον τοὺς παῖδας ἱκανῶς ταῦτα διαπορεῖν, ἅμα μὲν τῆς τῶν σωμάτων εὐρυθμίας ἐρεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς ῥώμην.

72. Καλοῦ γήρως θεμέλιον ἐν παισὶν ἡ τῶν σωμάτων εὐεξία.

73. Καθάπερ ἐν εὐδίᾳ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα προσήκει παρασκευάζειν, οὕτως ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν σωφροσύνην, ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας ἀποτίθεσθαι· οὕτω δὲ ταμιεύεσθαι τὸν τοῦ σώματος πόνον, ὥς μὴ καταζήρους γινομένους, πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν.

74. Ὑπνοὶ καὶ κόποι μαθήμασι πολέμιοι.

75. Ἐγὼ (ὁ Πλούταρχος) μάλιστα ἂν βουλοίμην πᾶσι κοινῇ χρήσιμον εἶναι τὴν ἀγωγὴν. Εἰ δὲ τινες ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες, ἀδυνατήσουσι τοῖς ἑμοῖς χρήσασθαι παραγγέλμασι, τὴν τύχην αἰτιάσθωσαν, οὐ τὸν ταῦτα συμβουλευόντα.

76. Πειρατέον εἰς δύναμιν τὴν κρατίστην ἀγωγὴν ποιεῖσθαι, καὶ τοῖς πένησιν· εἰ δὲ μὴ, τῇ γε δυνατῇ χρηστέον.

77. Φνημί δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέσει καὶ λόγοις, μὴ πληγαῖς, μὴδ' αἰκισμοῖς· ἀποναρκῶσι γὰρ καὶ ὀρίττουσι (οἱ παῖδες) πρὸς τοὺς πόνους, τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγηδονας τῶν πληγῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τὰς ὕβρεις.

78. Ἐπαινοὶ καὶ φόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὀφελιμώτεροι (τοῖς παισὶν)· οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες, οἱ δ' ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν ἀνείργοντες.

79. Δεῖ ἐναλλάξ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαῖνοις.

80. Χαννοῦνται (οἱ παῖδες) ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων καὶ θρύπτονται.

81. Εἶδον πατέρας, οἷς τὸ λίαν φιλεῖν, τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέστη· ὁπεύδοντες γὰρ τοὺς παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρωτεύουσι, πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν, οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις, οὐδέχονται τὴν μάθησιν εὐννίως.

82. Ὡσπερ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέ-

1) Ἦδε ἀριθμ. 13, σελ. 243--245.

φεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμμέτροις αὖξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται.

83. Δοτέον τοῖς παισὶν ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν πόνων.

84. Πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρῃται.

85. Ἡ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἄρτυμα ἐστὶ.

86. Σῶμα μὲν, ἐνδείξ καὶ πληρώσει σώζεται· ψυχὴ δὲ ἀνέσει καὶ πόνῳ.

87. Ἀξιὸν ἐπιτιμᾶν τῶν πατέρων ἐνίοις, οἵτινες παιδαγωγοῖς καὶ διδασκάλοις ἐπιτρέψαντες τοὺς υἱεῖς, αὐτοὶ τῆς τούτων μαθήσεως οὐτ' αὐτόπται γίνονται τὸ παρὰ πάντας, οὐτ' αὐτήκοοι, πλείστον τοῦ δέοντος ἁμαρτάνοντες. Αὐτοὺς γὰρ παρ' ὀλίγας ἡμέρας δεῖ δοκιμασίαν λαμβάνειν τῶν παίδων, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν μισθωτοῦ διαθέσει. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλείονα ποιήσαντα τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παίδων, μέλλοντες ἐκάστοτε διδόναι τὰς εὐθύνας. (Οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὥς βασιλέως ὀφθαλμός).

88. Πάντων μάλιστα, τὴν μνήμην τῶν παίδων ἀσχεῖν καὶ συνειθίζειν, αὕτη γὰρ ὥσπερ τῆς παιδείας ἐστὶ ταμεῖον.

89. Τὸ μνημονικὸν τῆς μαθήσεως μέρος, οὐ μόνον πρὸς τὴν παιδείαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις οὐκ ἐλαχίστην συμβάλλεται μοῖραν. Ἡ γὰρ τῶν γεγεννημένων πράξεων μνήμη τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐβουλίας γίνεται παράδειγμα.

90. Λόγος, ἔργου σκιά (κατὰ Δημόκριτον).

91. Ἐντευτικούς εἶναι αὐτοὺς (τοὺς παῖδας) παρὰσκευαστέον καὶ φιλοπροσηγόρους· οὐδὲν γὰρ, ὥς τὰ ἀνέντευκτα τῶν ἡθῶν, ἐστὶν οὕτως ἀξιωμασιον.

92. Οἱ παῖδες ἀμισεῖς γίγνονται ἂν τοῖς συνοῦσι, μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἀπαραχώρητοι γινόμενοι.

93. Οὐ τὸ νικᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ἐπίστασθαι, καλόν, ἐν οἷς τὸ νικᾶν βλαβερόν.

ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΝΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΕΛΕΓΧΟΣ

ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΠΑΥΛΙΔΟΥ ΕΙΡΗΜΕΝΩΝ.

Κερασοῦς διπλῆ — Στράβωνος περιηγήσεις — Κερασοῦς ἐν Μοδούνιοις — Κολχίς -ιδος καὶ -ίδες -ιδων ἁ λ λ ο — Ὁ παρασάγγελος παρὰ Ξενοφῶντι.

Ἀποστέλλοντες ἐκ Καισαρείας τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ τὰς ὀλίγας ἡμῶν περὶ Γεωγραφίας σκέψεις καὶ τὴν περὶ Εὐξείνου Πόντου ἡμετέραν διατριβὴν, ἐν ἣ ὑπὸ νέας ὁλως ὄψεως ἐξη-

τάζετο ὁ διθάλαστος οὗτος Πόντος, ἐγινώσκομεν ὅτι εἰ μὴ ἑτέρα τινα δ' ὁ ὅμως σημειώσεις ἐκ τῶν ἐν τῇ διατριβῇ ἐκείνῃ ὑπερεκατὸν θά ἐκίνουν τὴν περιεργίαν πολλῶν ψίλων ἀναγνώστων καὶ δὴ τῶν ἐν ταῖς παραλίαις τοῦ Εὐξείνου λογίων καὶ εἰς συζητήσιν θά παρήγαγον, συζητήσιν, ἣν οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ στιγμῇ μέχρι τοῦδε ἀπεφύγομεν. Ἡ συζήτης ὅμως αὕτη πρέπει νὰ φέρῃ ἀεὶ ἀκαδημαϊκὸν καὶ ἐπιστημονικὸν ὁλως χαρακτῆρα, ὥς τοῦτο εὖ ἡγμένους ἀνδράσι προσήκει, ἡ δὲ ψίλη Ἐ63. Ἐπιθεωρήσεις δικαίῃ τῇ λόγῳ ἀπαιτεῖ, καὶ οἱ συζητοῦντες νὰ ἔχωσι πρὸς τοῦτο καιρόν. Ἐκ τῶν δύο ἐκείνων σημειώσεων, ἡ μὲν πρώτη ἐκτενὴς περιεστρέφετο περὶ τὸν ἐν τῇ Πόντῳ ἀποικισμὸν τῶν φοινίκων, ἡ δὲ δευτέρα μονόστιχος περὶ τὴν ὑπαρξίν δ' ὁ πόλεως ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα Κερασοῦς κλ. ὥς κατωτέρω. Ἐπιτηδὲς ὑπετάξαμεν τὰς σημειώσεις ἐκείνας τῇ ἡμετέρᾳ περὶ τοῦ Πόντου μελέτῃ, καίτοι ἐν ταύτῃ οὐδόλως προύκειτο περὶ πόλεων καὶ περιγραφῆς αὐτῶν, ἵνα τοὺς ἐν τῇ Πόντῳ λογίους προσεκτικῶς καταστήσωμεν καὶ ἐξ αὐτῶν, ἐπὶ τόπου καὶ ἐξ ἰδίας ὀψέως ἐρευνώντων, πλείονα καὶ καλλίονα μανθάνοντες σοφώτεροι καὶ περὶ ἄλλα γενώμεθα. Εὐχαρίστως λοιπὸν παρετηρήσαμεν ὅτι πρόχθες ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἀξιολόγῳ Ἐ65. Ἐπιθεωρήσει (ἀρ. 12) ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ὁλίγα τινα περὶ τῆς πόλεως Κερασοῦντος ἄρθρον τοῦ κ. Παρ. Ἡλ. Παυλίδου, ἀνδρὸς λογίου περὶ τὴν Ποντικὰ ἀσχολουμένου.

Ὁ κ. Π., ἐκ τῆς μονόστιχου ἡμῶν ἐκείνης ὑποσημειώσεως ἀφορμηθεὶς, νέα πράγματα ἐπαγγέλλεται καὶ θέλει νὰ διδάξῃ τὸ δημόσιον. Ἀλλὰ ταῦτα πόσον ἀσπαστὰ ἔσονται ἡμῖν τε καὶ τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις τοῖς μέλλουσι νὰ παρακολουθήσωσι τῇ συζητῇ ταύτῃ, ἥ χάριν αὐτοῦ τοῦ κ. Παυλίδου ἐπιχειροῦμεν, καίπερ περὶ ἄλλα διατριβόντες πάνυ ἐπείγοντα, ὁ λόγος προῖων καὶ ὁ ἐλεγχος δεῖξει.

Πρὶν ἢ εἰς τὴν καθαυτὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Π. λεγομένων προδῶμεν, λεγομένων, ὧν ἐν μόνον ἡμῖν προσωπικῶς διαφέρει, πρέπει νομίζομεν, κύριε διευθυντὰ, νὰ ὀρισθῇ σαφῶς καὶ ἄνευ παρακαμπῶν ἡ βάσις τῶν ζητημάτων, διότι ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἀναγνόντες καὶ ἐπαναγνόντες τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Παυλίδου δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀντιληφθῶμεν τοῦ κέντρου, περὶ ὃ ἡ γραφὴς αὐτοῦ κινεῖται ὥς καὶ τοῦ συμπέρασματος, εἰς ὃ πρέπει ἕκαστον ἄρθρον νὰ καταλήγῃ. Τοῦτου ἕνεκα παρακαλοῦμεν τὸν κ. Παυλίδην χάριν τῆς τοσοῦτον ποθητῆς αὐτῷ ζητήσεως τῆς ἀληθείας ν' ἀπαντήσῃ τοῖς ἐξῆς :

Α') Ἐὰν ἐγράψαμεν ἡμεῖς αὐστηρῶς καὶ ἀπαραλάτκτως, ὥς αὐτὸς ἐν κυριοῖς καὶ ἀραιαῖς στοιχείοις ἐξαίρει «δύο πόλεις ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ὑπῆρξαν. Τούτων ἡ πρὸς Ἀνατολὰς κειμένη εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος μνημονευομένη, ἡ ἄλλως πως, δὲν ἐδικαιοῦμεθα ἴσως ἕνεκα ὀφειλομένης ἀδρότητος, ν' ἀπαιτήσωμεν τὴν προσθήκην φράσεως τινος, οἷα εἰ μὴ τι τυπογραφικὸν σφάλμα παρείς-εκώμασεν—ὅπερ καὶ ἡμεῖς πολλάκις ἐπράξαμεν; τοῦτο τὴν μὲν ἐπιστημονικὴν τῶν γεγραμμένων α-